

5.6.2014

Prokon Wind Energy Finland Oy
Yrittäjänkatu 13
65380 Vaasa

Viite: Lumivaaran tuulivoimapuisto, Hyrynsalmi; Ympäristövaikutusten arviointiohjelma, maaliskuu 2013

Yhteysviranomaisen lausunto Hyrynsalmen Lumivaaran tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hankkeen nimi: Lumivaaran tuulivoimahanke

Hankeesta vastaava: Prokon Wind Energy Finland Oy;
yhteyshenkilönä projektipäällikkö Jaana Mursu

Hankeesta vastaavan käyttämä konsultti:
FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy

YVA-lain (468/1994) 6 a §:n tarkoittama yhteysviranomainen

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus)

Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA)

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-laki, 468/1994) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. YVA-menettelyssä ei tehdä hanketta koskevia päätöksiä, vaan tavoitteena on tuottaa tietoa myöhempää päätöksentekoa varten.

YVA-lain ja sen nojalla annetun asetuksen (359/2011) 6 §:n hankeluettelon 7e) –kohdan mukaan tuulivoimalahankkeisiin, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 30 megawattia, sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Tässä tapauksessa Kainuun ELY-keskus on tehnyt YVA-lain 4 §:n 2 mom:n nojalla 22.5.2013 erillisen päätöksen YVA-lain soveltamisesta Prokon Wind Energy Finland Oy:n Lumivaaran tuulivoimahankkeeseen, koska hankealueeseen rajautuu Otsotuuli Oy:n samaa kokoluokkaa oleva tuulipuistohanke. Kummaltakin hankkeelta on tässä tapauksessa edellytetty YVA-menettelyn käynnistämistä niiden yhteisvaikutusten

arvioimiseksi. Yhteensä Lumivaaralle on suunnitteilla näiden hankkeiden myötä 16 – 20 tuulivoimalaa. Prokon Wind Energy Finland Oy suunnittelee omassa hankkeessaan 8 – 10 tuulivoimalan rakentamista.

Kaksivaiheisen arviointimenettelyn ensimmäisessä vaiheessa käsitellään arviointiohjelma, joka on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma tarvittavista selvityksistä sekä arviointimenettelyn järjestämisestä.

Arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen.

Yhteysviranomainen kokoaa eri tahoilta saatujen lausuntojen ja mielipiteiden pohjalta lausuntonsa, jossa tarkastellaan arviointiselostusta koskevien YVA-asetuksen mukaisten sisällöllisten vaatimusten toteutumista. YVA-menettely päättyy tähän. Arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto on liitettävä mahdollisiin lupahakemusasiakirjoihin. Hanketta koskevista päätöksistä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon.

Arvioitava hanke ja sen vaihtoehdot

Hankealue sijaitsee Kainuussa Hyrynsalmen kunnassa. Hankealueen etäisyys Hyrynsalmen taajamasta on 10 kilomeriä länteen ja Ristijärven keskustasta 17 kilometriä pohjoiseen. Prokon Wind Energy Finland Oy suunnittelee tuulivoimapuistoa Lumivaaran itärinteelle Määtänkuljun alueelle. Hankealueelle, jonka pinta-ala on yhteensä noin 4 km², rakennetaan enintään 10 tuulivoimalaa. Hankealue on yksityisten maanomistajien omistuksessa.

Hanke muodostuu tuulivoimalaitoksista perustuksineen, niitä yhdistävistä maakaapeleista, sähköverkkoon liittämistä varten tarvittavasta sähköasemasta, kytkinkentästä ja ilmajohdosta sekä tuulivoimalaitoksia yhdistävistä teistä. Sähkönsiirtoreittien vaihtoehdot ja voimajohtoyhteyksien linjaukset tarkentuvat hankesuunnittelun ja ympäristövaikutusten arvioinnin edetessä.

Arvioitavat vaihtoehdot:

YVA-menettelyssä tarkastellaan kahta tuulipuiston alustavaa toteutusvaihtoehtoa, jotka eroavat tuulivoimaloiden lukumäärän osalta. Sähkönsiirron osalta tarkastellaan kahta voimajohdon reittivaihtoehtoa kantaverkkoon liittymiseksi.

VE O Tuulivoimalat

Uusia tuulivoimaloita ei toteuteta, vastaava sähkömäärä tuotetaan muilla keinoilla.

VE 1 Tuulivoimalat

Rakennetaan Lumivaaran alueelle 8 tuulivoimalaa, joiden napakorkeus on noin 110–165 metriä ja yksikköteho 2-5 MW. Tuulivoimaloiden napakorkeus on noin 110–165 m ja roottori 110–130 m, jolloin kokonaiskorkeus on enintään 230 m.

VE 2 Tuulivoimalat

Rakennetaan Lumivaaran alueelle 10 tuulivoimalaa, joiden napakorkeus on noin 110–165 metriä ja yksikköteho 2-5 MW. Tuulivoimaloiden napakorkeus on noin 110–165 m ja roottori 110–130 m, jolloin kokonaiskorkeus on enintään 230 m.

Sähkösiirto

VEA Tuulivoimapuistossa tuotettu sähkö liitetään maakaapelilla uudelle rakennettavalle sähköasemalle hankealueen koillispuolelle. Sähköasemalta on liittymä olemassa olevaan Loiste Sähköverkot Oy:n Seitenoikea–Puolanka 110 kV voimajohtoon.

VEB Hankealueelle rakennetaan uusi sähköasema. Hankealueelta rakennetaan uusi 110 kV ilmajohto Fingrid Oyj:n omistamalle Seitenoikean sähköasemalle. Rakennettava voimajohto sijoittuu olemassa olevan Seitenoikea–Puolanka 110 kV voimajohdon rinnalle. Ilmajohdon pituus on noin 12 kilometriä.

Hankkeen edellyttämät kaavat, luvat ja päätökset

Samanaikaisesti YVA-menettelyn kanssa on käynnistetty Hyrynsalmen kunnassa oikeusvaikutteisen osayleiskaavan laadinta tuulipuistoalueelle ohjaamaan alueen maankäyttöä. YVA –menettelyn yhteydessä laadittavat selvitykset ja niiden tulokset toimivat osayleiskaavan laatimisen lähtökohtana. Arviointimenettely etenee osayleiskaavan kanssa samanaikaisesti. Niiden käsittelyä ei ole muutoin menettelyllisesti yhdistetty toisiinsa.

Hankkeen toteuttaminen edellyttää myös maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia rakennuslupia kaikille uudisrakennuksille, joita ovat mm. tuulivoimalat. Rakennusluvan myöntäminen edellyttää, että ympäristövaikutusten arviointimenettely on suoritettu loppuun.

Lentoesteen asettamiseen (kuten tuulivoimala) tarvitaan ilmailulain 165 §:n määrittelemä lentoestelupa.

Sähkön siirtäminen vähintään 110 kV:n voimajohdossa edellyttää sähkömarkkinalain mukaista lupaa Energiamarkkinavirastolta. Voimajohtoreitin maastotutkimuksia varten haetaan tarvittaessa lunastuslain mukaista tutkimuslupaa aluehallintovirastolta. Ellei maanomistajan kanssa päästä neuvotteluratkaisuun voimajohdon rakentamisesta, mahdollinen lunastuslupa ratkaistaan maanmittaustoimistossa tai valtioneuvostossa.

Jos tuulipuiston ja siihen liittyvien toimintojen rakentaminen vaikuttaa haitallisesti erityisesti suojeltaviin lajeihin, rauhoitettuihin tai luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin, edellyttää hankkeen toteuttaminen luonnonsuojelulain mukaista poikkeamislupaa ELY-keskukselta.

Asiaan liittyvät muut hankkeet

Välittömästi Prokon Finland Oy:n hankealueen viereen sen länsipuolelle on suunnitteilla Otsotulli Oy:n tuulipuisto. Näiden kahden hankkeen suhteen ympäristö- ja muiden vaikutusten yhteisarviointi on välttämätöntä.

Muut Kainuun tuulipuistohankkeet sijoittuvat 20 – 50 km:n päähän Lumivaaran alueesta, joten niiden osalta ei yhteistarkastelu ole välttämätöntä.

ARVIOINTIOHJELMASTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma ja sitä koskeva kuulutus ovat olleet nähtävillä mielipiteiden ja lausuntojen esittämistä varten 11.4. – 12.5.2014 Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa, Hyrynsalmen ja Ristijärven kunnanvirastoissa ja kirjastoissa sekä ELY-keskuksen internet- sivuilla.

Arviointiohjelman nähtävillä olosta on julkaistu kuulutus kahdessa sanomalehdessä (Kainuun Sanomat ja Ylä-Kainuu). Arviointiohjelmasta pyydettiin toimittamaan lausunnot ja mielipiteet Kainuun ELY-keskukseen 12.5.2014 mennessä.

Lausunnot arviointiohjelmasta pyydettiin seuraavilta tahoilta: Hyrynsalmen ja Ristijärven kunnat, Kainuun Liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus / Liikenne ja infrastruktuuri, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto /peruspalvelu, oikeusturva, luvat; Fingrid Oy, Finavia, Ilmatieteen laitos, Puolustusvoimat / Pääesikunta, Digita Oy, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Metsäkeskus Kainuu / julkiset palvelut, Loiste Kainuun Sähköverkko Oy, Metsähallitus / Luontopalvelut, Hallan paliskunta, MTK-Hyrynsalmi, Kainuun luonnonsuojelupiiri ry, Ylä-Kainuun Luonto ry, Kainuun lintutieteellinen yhdistys ry., Hyrynsalmen - Ristijärven riistanhoitoyhdistys, Ristijärven Metsästysseura ry, Lietekylän metsästysseura ry, Hyrynsalmen kirkonkylän kyläyhdistys ry., Matkailuyhdistys Ukkohalla ry.

YVA-menettelyä seuraamaan ja ohjaamaan on perustettu seurantaryhmä, johon on kutsuttu seuraavat tahot:

Kainuun ELY-keskus , Hyrynsalmen kunta, Puolangan kunta, Ristijärven kunta, Kainuun liitto, Kainuun museo/ Museovirasto, Matkailuyhdistys Ukkohalla ry, Matkailuyhdistys Puolanka - Paljakka ry, Hyrynsalmen - Ristijärven riistanhoitoyhdistys, Fingrid Oyj , Lietekylän metsästysseura ry, Nature Point Paljakka, Mustarinda –seura, Trafi, Corenet Oy, Hallan paliskunta, Kainuun lintutieteellinen yhdistys, Kainuun luonnonsuojelupiiri, Ylä-Kainuun Luonto ry., Ylä-Kainuun metsänhoitoyhdistys ry. , Hyrynsalmen Yrittäjät ry ja Ristijärven Yrittäjät ry.

Hankkeesta vastaava on järjestänyt avoimen tiedotustilaisuuden 29.4.2014 Hyrynsalmen kunnantalolla, jossa samalla esiteltiin hankealueen osayleiskaavan laatimiseen liittyvä osallistumis- ja arviointisuunnitelma.

ESITETYT LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Yhteysviranomaiselle toimitettiin arviointiohjelmasta 14 lausuntoa sekä viisi erillistä mielipidettä ja kannanottoa yksittäisiltä kansalaisilta, jotka on lähetetty yhteensä 13 henkilön nimissä. Annetut lausunnot ja mielipiteet toimitetaan tämän yhteysviranomaisen lausunnon liitteenä hankevastaavalle ja Hyrynsalmen kunnalle.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Yleistä

Ohjelman sisältö on YVA-asetuksen 9 §:n edellyttämällä tavalla laadittu. Arviointiohjelma muodostaa riittävän selkeän kokonaisuuden. Arviointiselostukseen on kuitenkin syytä sisällyttää eräitä täydennyksiä ja tarkennuksia arviointiohjelmasta annettujen lausuntojen ja mielipiteiden perusteella. Tärkeää on, että arviointi nivotaan mahdollisimman tiiviisti yhteen Lumivaaran alueelle suunnitteilla olevan toisen, Otsotuuli Oy:n tuulipuistohankkeen kanssa. Yhteisvaikutusten arviointi koskee tässä tapauksessa erityisesti maisema-, melu- ja luonnonympäristöön kohdistuvia vaikutuksia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn ei YVA-lain mukaan sisälly hankkeen mahdollisesti aiheuttamien taloudellisten vaikutusten tai menetysten arviointi tai haittojen korvausmenettely. Siksi

eräissä mielipiteissä esille tuotuja vaatimuksia tarkastella hankkeen vaikutuksia kiinteistöjen arvoihin tai korvausvaatimuksia ei edellytetä käsiteltäväksi YVA-prosessissa. Kaikki mielipiteet ja kannanotot on kuitenkin toimitettu YVA-konsultin ja hankkeesta vastaavan käyttöön informaation ja vuorovaikutuksen lisäämiseksi.

Hankekuvaus

Hanke, sen lähtökohdat, tarkoitus, sijainti ja tekninen kuvaus on esitetty arviointiohjelmassa selkeästi ja riittävän laajasti. Hankkeen toteuttamisvaihtoehdot on kuvattu selvästi ja YVA-ohjelmaraportti sisältää alustavan tuulivoimaloiden sijoitussuunnitelman, tuulivoimapuiston sisäiset tiedot sekä sähkönsiirron. Myös tiedot rakentamisvaiheesta, käyttöajasta, huolto- ja ylläpitotarpeista sekä tuulivoimaloiden ja sähköjohtojen käytöstä poistamisesta on esitetty selkeästi. Tiedot huoltoteiden, maakaapeleiden ja sähköaseman sijainnista tarkentuvat menettelyn aikana. Hankekokonaisuuden kuvauksen tulee olla arviointiselostuksessa niin tarkka, että ympäristövaikutukset voidaan ilman merkittäviä epävarmuustekijöitä arvioida.

Vaihtoehtojen käsittely ja vertailu

YVA-menettelyssä tarkastellaan kahta tuulipuiston toteutusvaihtoehtoa, jotka eroavat tuulivoimaloiden lukumäärän (8-10 kpl) suhteen toisistaan. Turbiinien teho (2-5 MW), napakorkeus (110 - 165 m) ja roottorin halkaisija (110 - 130 m) voisivat vaihdella kummassakin tapauksessa. 0-vaihtoehtona on hankkeen toteuttamatta jättäminen. Vaihtoehtoja voi pitää riittävinä tapauksessa, jossa koko hankealue on vuokrasopimusten nojalla saman maanomistajan hallussa. Vaihtoehtojen muodostamisen tausta olisi kuitenkin ollut tarpeen avata ohjelmassa – miksi joko 8 tai 10 voimalaa?

Vaihtoehtoinen tarkastelu voi kuitenkin koskea myös tuulivoimaloiden sijoittamista ja lukumäärää hankealueen sisällä, ja tämä mahdollisuus tulee YVA-selvitysvaiheessa ottaa huomioon. Erityisesti kiinteistörajojen lähellä, hankealueen reunoilla olevat tuulivoimaloiden sijaintipaikat tulee tässä mielessä ottaa tarkasteluun varsinkin, mikäli tarkemmat suoja-alue-, maisema- tai haittaselvitykset antavat siihen aiheutta. Erityisen tarpeen on yhteisvaikutusten arviointi ja voimaloiden sijoittelun suunnittelu hankealueeseen sen länsilaidalla rajautuvan Otsotuuli Oy:n tuulipuistohankkeen kanssa. Hankealueet muodostavat toteutuessaan käytännössä yhtenäisen tuulipuistoalueen.

Liittäminen sähköverkkoon

Sähköverkkoon liittämistä koskevat vaihtoehdot on tuotu arviointiohjelmassa riittävän selkeästi esille. Arviointi tapahtuu lyhyemmän, maakaapelointiin perustuvan (VEA), ja pitemmän, 110 kV:n ilmajohtoon perustuvan (VEB) vaihtoehdon välillä. Se, missä määrin ilmajohtovaihtoehto lisää linjanraivaustarvetta ja siten myös ympäristövaikutuksia, tulee ilmetä arviointiselostuksesta.

Suunnittelu- ja toteuttamisaikataulu

Hankkeen alustava toteuttamisaikataulu on kuvattu selkeästi. YVA-menettely on tarkoitus saada päätökseen syksyllä 2014 ja hankkeen luvitus vuoden 2014 loppuun mennessä. Rakentaminen voitaisiin aloittaa aikaisintaan v. 2015.

Hankkeen vaikutusten arviointia varten tehty alueen nykytilan kuvaus on keskeinen osa arviointiohjelmaa. Suuri osa luontoselvityksistä on tehty ennakoiden jo ennen arviointiohjelman laatimista ja nähtävillä oloa. Tällainen käytäntö ei edusta hyvää suunnittelutapaa, mutta on perusteltavissa, mikäli selvityksiä on valmius tarvittaessa aidosti jatkaa tai täydentää. Mm. lähiseudun asukkaiden paikallistuntemukseen perustuvat tiedot ja havainnot luonnonoloista, linnuista ja muusta eläimistöstä on lisättävä taustatietoihin ja otettava huomioon arvioinnissa.

Hankkeen liittyminen erilaisiin ohjelmiin, muihin hankkeisiin ja lupamenettelyihin

Hankkeen kytkeytymistä valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, suunnitelmiin ja ohjelmiin on kuvattu ohjelmassa. Hanke edistää Kainuun ilmastostrategian, maakuntaohjelman ja ympäristöohjelman tavoitteita siltä osin, kun on kyse uusiutuvan ja paikallisen energiantuotannon lisäämisestä.

Valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen säilyminen perustuu viranomaisten laatimiin valtakunnallisiin inventointeihin. Näitä ovat valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, valtakunnalliset merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt ja valtakunnallisesti merkittävät esihistorialliset suojelukokonaisuudet.

Hankealue sisältyy Sisä-Suomen tuulivoimaselvityksessä (joulukuu 2013) kartoitettuihin, tuulivoiman tuotantoon soveltuviin potentiaaliin tuulivoima-alueisiin Kainuussa. Parhaillaan on laadittavana Kainuun maakuntakaavoitukseen liittyvä tuulivoimaselvityksen täydennys. Tämän selvityksen tuottama aineisto on hyödynnettävä arviointiselostusta laadittaessa, mikäli se on aikataulullisesti mahdollista.

Lumivaaran alue on kokonaisarvion mukaan tuulivoimatuotantoon mahdollisesti soveltuva alue, mutta Prokon Wind Energy Finland Oy:n hanke sijoittuu osittain hiljaiselle luontoalueelle. Koska Kainuun maakuntakaavassa ei ole vielä ratkaistu ns. hiljaisia alueita, tämä seikka on syytä nostaa vaikutusten arviointiin. Valtakunnallisissa alueidenkäytön tavoitteissa edellytetään, että kyseiseen tarkoitukseen osoitettujen hiljaisten alueiden säilymistä edistetään.

Koska hanke sijoittuu Kajaanin lentoaseman lentoestealueelle (minimisektorikorkeusalue, suurin sallittu huipun korkeus 644 my), yhteysviranomaisen näkee tarpeellisena arvioitavaksi teemaksi myös lentoasemien ympäristön maankäytön.

Lumivaara-hankkeen kannalta on syytä nostaa esiin ympäristövaikutusten arviointiin vaikuttavista valtakunnallisista alueiden käytön tavoitteista poronhoidon alueidenkäytöllisten edellytysten turvaaminen ja se, että voimajohtolinjauksissa on hyödynnettävä ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä. Hankealue sijoittuu Hallan paliskunnan lounaisosaan.

Hankkeen edellyttämät keskeiset suunnitelmat, luvat ja päätökset on kuvattu YVA-ohjelmassa riittävällä tavalla. Rakentaminen saattaa arviointiohjelmassa mainittujen lupien lisäksi edellyttää muita lupia. Niiden tarpeellisuus selviää YVA-menettelyn aikana mm. arviointityöstä saatujen tietojen perusteella. Hanke saattaa edellyttää luonnonsuojelulain mukaista poikkeamislupaa Kainuun ELY-keskukselta. Lisäksi voidaan tarvita yksityisteiden liittymälupia maantielle tai maantielain mukaista poikkeamislupaa maantien suoja- tai näkemäalueelle rakentamisesta, jos kaapeleita tai voimajohtoja sijoitetaan tiealueelle tai maantie ylitetään tai alitetaan voimajohtolla. Luvat myöntää Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Voimajohtoreittien maastotutkimukseen ja johtoalueen lunastamiseen saatetaan tarvita lunastuslain mukaiset tutkimus- ja

lunastusluvat. Hanke saattaa edellyttää myös Museoviraston asiantuntemukseen perustuvaa muinaismuistolain mukaista kajoamislupaa ELY-keskukselta.

Yhdyskuntarakenne ja maankäyttö

Hyrynsalmen kunta on asettanut Prokon Wind Energy Finland Oy:n aluetta koskevan Lumivaaran tuulivoimayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville 8.4.2014. Ympäristövaikutusten arviointiin liittyvää luonto-, melu- ym. inventointi- ja mallinnusaineistoa on käytettävä mahdollisimman laajasti kaavoitustyön tukena.

Arviointiohjelman mukaan joitakin tuulivoimaloita sijoittuu varsin lähelle naapurikiinteistöjen rajoja. Nämä tuulivoimalat voivat rajoittaa naapuritilojen rakentamisoikeuksia, joten näitä vaikutuksia tulee arvioida selostuksessa. Mm. suurten tuulivoimaloiden keskinäinen etäisyys tulee olla vähintään 500 m, mikä tulee ottaa huomioon hankealueen naapurikiinteistöihin kohdistuvia vaikutuksia ja mahdollisia käyttörajoitteita arvioitaessa. Tuulivoimaloiden suoja-alueet tulee esittää arviointiselostuksessa.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Maisemavaikutusten osalta on tärkeää havainnollistaa alue, jossa tuulivoimalat näkyisivät. Katve-/näkyvyysalue -analyysi helpottaa paikallisen väestön ja viranomaisten mahdollisuuksia hahmottaa missä tai mistä voimalat näkyvät ja minne ne eivät näy. Vaihtoehtojen välisessä tarkastelussa tulisi arvioida, missä määrin voimaloiden määrän tai koon vaihtelu muuttaa maisemallisia vaikutuksia.

Vaikutusalueen rajaus

Selostuksessa tulee esittää eri vaikutusten osalta tarkastellut aluerajaukset sekä sanallisesti että kartoilla kunkin arvioitavan vaikutuksen yhteydessä.

Ohjelman mukaan vaikutukset kasvillisuuteen, eläimistöön ja suojelukohteisiin arvioidaan tuulipuistoalueella ja sen läheisyydessä.

Keskeistä on havainnoida koko aluetta, jolle vaikutuksia ulottuu. Selostuksessa tulisi esittää havainnollisesti eri vaikutusten osalta tarkasteltu aluerajaus. Erityisesti linnuston - niin pesimälinnuston kuin muuttavan linnuston - osalta vaikutuksia on tarvittaessa arvioitava laajemmin kuin hankealueen välittömässä lähiympäristössä. Erityisen merkittävä pesivä muuttolintulaji hankealueella ja sen lähituntumassa on sinipyrstö.

Vaikutusten arviointimenetelmät

Melu, erityisesti voimaloiden tuottama matalataajuinen melu, on noussut tuulivoimarakentamisen yhteydessä keskeiseksi ihmisten asuin- ja virkistysympäristöön liittyväksi kysymykseksi. Vaikutusten tarkastelussa tulee hyödyntää ympäristöministeriön Tuulivoimarakentamisen suunnittelu –ohjetta ja VTT:n tutkimusraporttia tuulivoimaloiden melumallinnuksesta ja mittaamisesta (Ehdotus tuulivoimamelun mallinnuksen laskentalogiikkaan ja parametrien valintaan; VTT-R-04565-13) sekä vm. raportin pohjalta annettua ympäristöministeriön ohjetta.

Selostuksessa on syytä kertoa arviointiin osallistuvista asiantuntijoista sekä käytettävistä tiedonlähteistä, jotta voidaan arvioida selvitysten asianmukaisuutta.

Vaikutukset muinaisjäänöksiin

Hankealueella on tehty syksyllä 2013 muinaisjäänösinventointi, mutta kaikkia suunniteltuja voimalapaikkoja ei ole tarkastettu. Muinaisjäänösinventointia tulee täydentää Kainuun Museon lausunnossa esitetyllä tavalla, ja varmistaa, että kaikki suunnitellut voimalapaikat ja muut rakentamiskohteet tuulipuiston alueella tulevat inventoiduiksi. Mikäli voimansiirtoratkaisu varmistuu vaihtoehto B:n mukaiseksi (uusi ilmajohto Seitenoikean sähköasemalle), on muinaisjäänösinventointi viimeistään tehtävä siirtolinjan reitiltä.

Varjo- ja välkevaikutukset

Tuulipuiston aiheuttamaa varjo- ja välkevaikutusta arvioidaan mallintamalla. Nämä menetelmät ovat kehittyneet niin, että niillä saadaan suhteellisen luotettava ja havainnollinen kuva mahdollisen haitan ilmenemisestä paikkaan ja aikaan sidottuna.

Meluvaikutukset

Myös melua, sen leviämistä ja haittoja arvioidaan laskennallisilla menetelmin. Tuulivoimaloiden meluhaitat korostuvat muutoin "hiljaisessa" ympäristössä, jollainen Lumivaaran hankealueen ympäristökin on. Vaikka hiljaisia alueita ei virallisesti ole Kainuussa maakuntakaavoituksen yhteydessä vahvistettukaan, on tämän hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä otettava huomioon aihetta koskeva selvitystyö vuodelta 2005. Asiantunteva ja luotettava meluarvio on erittäin keskeinen osa ympäristövaikutusten arviointia. Matalataajuuden melun ehkäisyyn eri voimalatyypeissä tulee kiinnittää erityistä huomiota. Leviämismallilaskelmien pohjana on käytettävä mikäli mahdollista niitä voimalatyyppejä, joita hankealueelle aiotaan rakentaa. Arvioinnissa tulee kuvata, miten tehokkaamman voimalan melu (taajuus, voimakkuus...) eroaa pienempitehoisen voimalan melusta, ja miten melualueet rajautuvat eri vaihtoehtoissa. Melumallinnukset on tehtävä - mikäli mahdollista - juuri sille voimalatyypille, mikä tullaan valitsemaan rakennettavaksi.

Arviointiselostuksessa ympäristömelun leviämistä ja vaikutuksia tulee kuvata "Terveysvaikutukset" -otsikon alla.

Ihmisten elinolot, elinkeinot ja viihtyvyys

Useissa arviointiohjelmasta annetuissa lausunnoissa ja mielipiteissä on tuotu esiin huoli siitä, miten tuulipuistoalue sopii paikallisten asukkaiden asuin- ja vapaa-ajanympäristöön. Tämä korostaa onnistuneen sosiaalisten vaikutusten arvioinnin merkitystä. Arviointiohjelmassa on kuvattu menetelmät ja prosessit, joilla kansalaisten mielipiteet ja tärkeinä pitämät kohteet saadaan kartoitettua. Tiedonkeruumenetelmistä olennaisen tärkeitä ovat asukaskyselyt, joiden avulla voidaan kartoittaa ihmisten mielipiteitä ja suhtautumista tuulipuistohankkeeseen. Arviointiohjelma mukaan kysely suunnataan noin 350 talouteen hankealueen ympäristössä. Kyselyssä on hyvä pyytää vastaajalta tietoa siitä, millä etäisyydellä hankealueesta tai sen lähimmästä voimalapaikasta hän asuu.

Terveysvaikutuksia arvioidaan liikenne-, melu-, varjo- ja välkevaikutusten yhteydessä. Melun merkittävyyttä arvioidaan hankkeen lähialueen jokaisen tiedossa olevan asuin- ja vapaa-ajan rakennuksen kohdalla. Tämä tulee tehdä vähintään kahden kilometrin säteellä kustakin yksittäisestä voimalapaikasta.

Osana sosiaalisten vaikutusten arviointia arvioidaan myös hankkeen mahdolliset paikalliset hyödyt. Hankkeen vaikutukset matkailuelinkeinoon, erityisesti suhteessa luontomatkailuun ja noin 10 km:n etäisyydellä olevaan Ukko-Hallan matkailukeskukseen tulee kuvata arviointiselostuksessa.

Hankealue kuuluu Hallan paliskunnan lounaisosaan, ja on sen talvilaidunalue. Porotalouden intressit ja suhde tuulivoimarakentamiseen Lumivaaran alueella tulee käydä perusteellisesti läpi arviointiselostuksessa.

Lehdistötiedotteita ja internet-sivuja kannattaa hyödyntää aktiivisesti hanketta koskevassa tiedottamisessa. Tiedottamisessa tulee hyödyntää esimerkiksi havainnekuvia ja kansalaisia kiinnostavia erilaisia selvitystuloksia. On puute, ettei Prokon Wind Energy Finland Oy:llä ole hanke-esittelyä vielä verkkosivuillaan.

Vaikutukset kasvillisuuteen ja arvokkaisiin luontokohteisiin

Natura 2000-alueet ja muut luonnonsuojelukohteet

Itse hankealueella ei sijaitse Natura-alueita, luonnonsuojelun alueita tai suojeluohjelmien kohteita. Lähin Natura-alue on Säkkinenlatvansuo – Jännesuo – Lamminsuo - Peuravaara –alue 1,1 km:n päässä hankealueesta lounaaseen. Tältä osin arviointiselostukseen tulee sisältyä Natura-arviointi, jossa otetaan huomioon myös viereisen Otsotuuli Oy:n tuulipuistohankkeen yhteisvaikutukset.

Selostusvaiheessa on tarkistettava vielä, onko alueelle tai sen läheisyyteen perustettu uusia yksityismaan luonnonsuojelun alueita METSO-ohjelmaan liittyen.

Lajistoselvitykset

Eliölajistoon – sekä eläin- että kasvilajistoon - kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa on otettava huomioon uhanalaiset lajit, muut harvinaiset ja monimuotoisuuden kannalta huomionarvoiset lajit, rauhoitetut lajit sekä luontodirektiivin IV(a) liitteessä tarkoitetut tiukasti suojellut eläinlajit. Tämä koskee myös voimajohtoreitillä tehtäviä selvityksiä. Voimajohtoreitin luontoselvityksissä on selvitettävä myös liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat ja johtoaukean mahdolliset vaikutukset liito-oravan kannalta tärkeisiin kulkuyhteyksiin.

Hankealueen tähän mennessä tehdyissä kasvillisuus- ja luontotyyppi-inventoinneissa ei ole havaittu uhanalaista, silmälläpidettävää, tai alueellisesti uhanalaista kasvilajistoa, ei myöskään erityisesti suojeltavaa tai luontodirektiivin mukaista kasvilajistoa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä lajistoon, jota on havaittu viereisen Otsotuuli Oy:n Lumivaaran tuulivoimahankkeen luontokartoituksissa. Arviointiohjelmasta ei suoraan ilmene, ovatko em. havainnot olleet luontoselvityksen tekijöiden tiedossa. Selvitystä on täydennettävä ainakin vaarantuneitten purolaakasammalen (*Plagiothecium platyphyllum*) ja hoikkaorin (*Agrostis clavata*), mikäli niiden mahdollista esiintymistä ei ole vielä tutkittu. Lajeille sopivia elinympäristöjä on todennäköisesti tälläkin hankealueella, ja hankkeen vaikutus niihin on selvitettävä.

Purotaimen ja jokihelmisimpukka (raakku) ovat lähiseudun puroissa ja joissa esiintyviä lajeja. Näiden elin- ja lisääntymisympäristöihin kohdistuvat vaikutukset tulee selvittää myös hankealueen ulkopuolisten tieverkon

rakennus- ja parannustöiden osalta. Hankealueelta laskee vesiä em. lajien esiintymäalueille, ja mahdollisesti lisääntyvä kiintoaine- ja ravinnekuormitus saattaa vaikuttaa haitallisesti valuma-alueen purovesien tilaan. Oravijärven valuma-alueella raakun tilanne on kriittinen, Lietejoen valuma-alueella raakun lisääntyminen on edelleen mahdollista.

Linnustovaikutusten arvioinnissa erityisesti uhanalaisen sinipyrstön koko Lumivaaran populaatioon kohdistuvat vaikutukset on arvioitava ja otettava huomioon yhteisvaikutukset viereisen Otsotuuli Oy:n tuulivoimahankkeen kanssa.

Luontodirektiivin IV a –liitteen lajin, korpikolvan, osalta hankealueen elinympäristöjen soveltuvuutta on selvitettävä tarkemmin kuin arviointiohjelman liitteenä 2 olevassa luontoselvityksessä. Liito-oravan potentiaaliset elinympäristöt on paikannettava kartoille ja otettava huomioon vaikutusten arvioinnissa. Yhtenä vuonna tehty kartoitus ei anna riittävää kuvaa liito-oravan esiintymisestä, sillä elinpiirit voivat väliaikaisesti olla tyhjiä.

Arviointiohjelmaan liitetty lepakkoselvitys on pinnallinen, ja sitä onkin syytä täydentää hankealueella niin, että käytetty laitteisto, kuljettu reitti ja havaintoajankohdat tulevat arviointiselostuksesta ilmi. Viittaus viereisen Otsotuuli Oy:n tuulipuistoalueen lepakkoselvityksen tuloksiin ei yksinomaan riitä, vaan maastoselvityksiä on toteutettava myös tällä hankealueella.

Eräissä lausunnoissa (Metsähallitus, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos) ja paikallisten asukkaiden mielipiteissä on tuotu esiin havaintoja yksittäisistä lintu- ym. eläinlajeista ja niiden esiintymisestä hankealueella ja sen ympäristössä. Nämä havainnot tulee ottaa ympäristövaikutusten arviointia jatkettaessa huomioon.

Liikennevaikutukset

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on lausunnossaan käsitellyt perusteellisesti tieverkkoihin, liikenneväyliin, liikenteen toimivuuteen ja liikenneturvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Tältä osin Kainuun ELY-keskuksella ei ole lisättävää.

Kainuun ELY-keskus ei ole pyytänyt arviointiohjelmasta Digita Oy:n lausuntoa. Arviointiselostuksesta tulee ilmetä tuulipuiston toteuttamisedellytykset sähköisten viestintä- ja tiedonsiirtoverkkojen toimivuuden kannalta tarkasteltuna.

Vaikutukset maa- ja kallioperään sekä pohjavesiin

Hankealueella ei ole luokiteltuja pohjavesialueita. Tuulipuiston ja sen sähkönsiirtovaihtoehtojen suunnittelussa ja rakentamisessa tulee kuitenkin ottaa huomioon Lietejoen yläosan ja Oravijärven valuma-alueilla esiintyvät purotaimen- ja jokihelmisimpukkakannat.

Riskit ja haitallisten vaikutusten vähentämiskeinot

Ohjelman mukaan ympäristövaikutusten arvioinnissa tunnistetaan hankkeeseen liittyvät ympäristö- ja turvallisuusriskit ja mahdolliset häiriötapaukset koko hankkeen elinkaaren aikana. Riskinhallinta- ja haitanlieventämiskeinot tulee esittää arviointiselostuksessa, keskittyen mahdollisimman konkreettisiin ja toteutettavissa oleviin keinoihin. Hankevastaavalla tulee olla valmius siirtää tai poistaa yksittäisiä voimalapaikkoja suunnittelun edetessä, mikäli arviointi tuo esiin merkittäviä haittoja.

Huomautamme, että arviointiohjelman kohtaan 10.6.4 on nähtävästi liitetty tekstiä jostain muusta hankevastaavan tuulipuistohankkeen arviointiohjelmasta (Seipimäen ja Tikkanen tuulivoimapuistot).

Seuranta

Ohjelmassa on tuotu esiin hankkeen vaikutusten seurantarave, josta arviointiselostukseen tehdään yleispiirteinen suunnitelma. Tuulivoimapuistohankkeen vaikutusten seuranta tulisi mahdollisuuksien mukaan kytkeä hankkeen edellyttämiin hyväksymisratkaisuihin tai lupiin. Oleellinen osa seurantaan ovat kansalaiskyselyt, joilla voidaan kartoittaa lähiseudun asukkaiden kokemuksia tuulipuistosta. Seurantaan voi sisällyttää esimerkiksi kyselyn koetuista vaikutuksista mahdollisten tuulivoimaloiden toimittua jonkin aikaa. On syytä varautua myös melumittauksiin sekä varjo- ja välkeilmiöiden havainnointiin tuulipuiston lähiympäristön loma- ja asuinkiinteistöillä. Vaikutuksia linnustoon, erityisesti korkean törmäysriskin omaaviin lajeihin, tulee seurata.

Yhteysviranomaisen lausunnon yhteenveto ja johtopäätökset

Arviointiohjelma täyttää ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen 9 §:n sisältövaatimukset. Riittävät tiedot hankkeen tarkoituksesta, hanke-alueesta ja hankevastaavasta on esitetty. Tuulivoimaloiden teknisistä toteutusvaihtoehdoista on alustava kuvaus, ja voimaloiden sijaintipaikkaehdotus ja sähkönsiirtoratkaisut sisältyvät ohjelmaan. Edellä lausunnossa on esitetty eräitä tarkennuksia joihinkin arvioinnin osa-alueisiin.

Sisämaahan ei ole toistaiseksi toteutettu suuria tuulivoimapuistoja. Hankevastaavan on hyvä varautua kertomaan ja perustelemaan hyvin yksityiskohtaisesti hankkeen eri toteutusvaihtoehdot ja liikkumavaran niiden välillä. Lumivaaran alueen tuulivoimayleiskaavoituksen, Otsotuuli Oy:n Lumivaaran tuulipuistohankkeen YVA-menettelyn ja Kainuun tuulivoimamaakuntakaavoituksen kanssa Prokon Wind Energy Finland Oy:n hankkeen ympäristövaikutusten arviointi on nivottava tiiviisti yhteen. Suotavaa on, että YVA-arviointiselostus ja Lumivaaran osayleiskaavaluonnos asetettaisiin nähtäville yhtä aikaa. Tämä selkiyttäisi hankkeeseen liittyvien viranomaistoimien ymmärrettävyyttä kansalaisten piirissä.

Kainuun ELY-keskus pitää tärkeimpinä teemoina tämän hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa maiseman- ja luonnonsuojelua sekä sosiaalisten vaikutusten monipuolista arviointia. Ympäristövaikutusten arvioinnissa tulisi ottaa käyttöön mahdollisimman tehokkaita ja havainnollistavia osallistamis- ja tiedonjakokeinoja.

Arviointiselostuksessa tulee esittää johtopäätelmät arvioinnin taustaksi tehdyistä selvityksistä ja niiden vaikutuksesta ohjelmassa esitettyihin toteutusvaihtoehtoihin.

Yhteysviranomaisen lausunnon huomioon ottaminen

YVAL:n 10 §:n perusteella hankkeesta vastaavan tulee selvittää hankkeen ja sen vaihtoehtojen vaikutukset arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella. Yhteysviranomaisen on tässä lausunnossa edellyttänyt tarkennettavaksi eräitä arviointiohjelmassa laadittavaksi esitettyjä selvityksiä tai täydentämään jo aiemmin tehtyjä selvityksiä. Arviointiselostuksessa on kuvattava, miten yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta on otettu huomioon.

Arviointiselostus liitteineen tulee toimittaa yhteysviranomaiselle myös sähköisessä muodossa; yksittäisen tiedoston koko ei saa ylittää verkkopalvelun kapasiteetti huomioiden 5 Mt:a.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNNOSTA TIEDOTTAMINEN

Kainuun ELY-keskus lähettää yhteysviranomaisen lausunnon hankkeesta vastaavalle. Kopiot arviointiohjelmasta annetuista lausunnoista ja mielipiteistä yhteysviranomaisen toimittaa myös hankevastaavalle. Alkuperäiset lausunnot säilytetään ja arkistoidaan Kainuun ELY-keskuksessa.

Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi lausunnonantajille ja mielipiteen esittäjille. Lausunto on nähtävillä Hyrynsalmen ja Ristijärven kunnanvirastoilla ja pääkirjastoissa sekä Kainuun ELY-keskuksessa, sekä myös sähköisenä osoitteessa www.ely-keskus.fi > ELY-keskukset > Kainuun ELY > Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > Vireillä olevat YVA-hankkeet > Energian tuotanto.

SUORITEMAKSU

4320 € (54 h x 80 €/h)

Maksun määräytymisen perusteet

Maksu määräytyy Valtioneuvoston asetuksessa 3/2014 (Asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työvoima- ja elinkeinotoimistojen maksullista suoritteista vuonna 2014) olevan ympäristötehtävien suoritteita koskevan maksutaulukon mukaisesti (80 €/tunti).

Laskun lähettäminen

Lasku lähetetään myöhemmin Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Oikaisun hakeminen maksuun

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskukselta. Lausunnon liitteenä ovat ohjeet maksua koskevan oikaisuvaatimuksen tekemiseen.

Ympäristö- ja luonnonvarat –vastuualue

Ylijohtaja

Ylitarkastaja

Kari Pääkkönen

Unto Ritvanen

Lausunnon on valmistellut ylitarkastaja Unto Ritvanen ja sen laatimiseen ovat lisäksi osallistuneet biologi Maarit Vainio ja tarkastaja Sirpa Lyytinen.

LIITTEET (hankkeesta vastaavalle ja Hyrynsalmen kunnalle):

Liite 1: Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus

Liite 2: Lausunnot ja mielipiteet

TIEDOKSI Suomen ympäristökeskus
Hyrynsalmen kunta
Ristijärven kunta
Kainuun liitto
Kainuun Museo
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus / Liikenne ja infrastruktuuri
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto /peruspalvelu, oikeusturva, luvat
Museovirasto (Kainuun Museo)
Fingrid Oy
Finavia
Ilmatieteen laitos
Puolustusvoimat / Pääesikunta
Digita Oy
Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Metsäkeskus Kainuu / julkiset palvelut
Hallan paliskunta
MTK-Hyrynsalmi
Kainuun luonnonsuojelupiiri ry
Ylä-Kainuun Luonto ry
Kainuun lintutieteellinen yhdistys ry.
Hyrynsalmen - Ristijärven riistanhoitoyhdistys
Ristijärven Metsästysseura ry
Lietekylän metsästysseura ry
Hyrynsalmen kirkonkylän kyläyhdistys ry.
Matkailuyhdistys Ukkohalla ry.

mielipiteiden esittäjät

